

Roman Bartnicki

"Die Sittliche Botschaft des Neuen Testaments", Bd. 2: "Die urchristlichen Verkündiger", Rudolf Schnackenburg, Freiburg 1988 : [recenzja]

Collectanea Theologica 61/1, 167-168

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mieć tekst biblijny i jego znaczenie dla czasów dzisiejszych. Aby zaś zrozumieć teksty biblijne, trzeba się liczyć z dwoma ich właściwościami. Po pierwsze, biblijne teksty są tekstami czasów przeszłych. Współczesny czytelnik żyje zupełnie w innych warunkach niż pierwsi czytelnicy; to czasowe i kulturowe oddalenie może być przeszkodą we właściwym zrozumieniu tekstów biblijnych. Druga, szczególna właściwość tych tekstów polega na tym, że teksty Biblii będąc dla chrześcijańskiego czytelnika „Słowem Bożym” mają znaczenie normatywne. Czytanie Biblii jako Słowa Bożego zakłada wiarę w objawienie oraz gotowość przyjęcia tego Słowa jako wskazówki dla ukształtowania własnego życia. Z tak postawionej problematyki wynikają dla lektury Biblii w aspekcie hermeneutycznym zadania wykładania i aktualizacji tekstu. „Wykładanie” to wydobywanie sensu, jaki miał tekst w pierwotnej sytuacji — chodzi o to, co autor chciał powiedzieć ówczesnym słuchaczom. „Aktualizacja” to wydobywanie sensu tekstu jako Słowa Bożego w obecnej, społecznej i kościelnej sytuacji. Takie uteraźniczanie może odbywać się w różny sposób, ale także w tym wypadku obowiązują pewne kryteria, które mogą być przedmiotem naukowej refleksji.

Omawiając aktualizację tekstów (§ 17) autor przedstawia najpierw modele aktualizujące lektury Pisma Świętego (przegląd żywej tradycji Kościoła, przegląd historii oddziaływania tekstu, uwzględnienie doświadczeń czytelnika), a następnie przedstawia sposoby aktualizacji. Wspomina tu: zestawienie biblijnych tekstów ze współczesnymi problemami, porównanie tekstu ze swym oddziaływaniem, poszukiwanie poczwórnego sensu Biblii, aktualizację w oparciu o model strukturalistyczny, psychologiczne metody aktualizacji, reguły duchowego czytania Pisma Świętego, Pismo Święte w liturgii. Bardzo dobrze się stało, że także te momenty zostały w książce uwzględnione. Równocześnie trzeba powiedzieć, że w tym miejscu czytelnik odczuwa pewien niedosyt. Problemy te zostały zaledwie dotknięte, tylko bardzo krótko wspomniane. Szkoda zwłaszcza, że w poważniejszy sposób nie została potraktowana lektura patrystyczna Biblii i jej znaczenie dla interpretacji współczesnej, oraz dowartościowana także przez protestantów *Wirkungsgeschichte*.

Za szczególną zaletę książki uznać trzeba jej staranne przygotowanie pod względem dydaktycznym. Podkreślić w tym miejscu należy identyczny układ paragrafów, przejrzysty układ graficzny: liczne wykresy, ramki, itp., konkretne wskazówki metodologiczne, reprezentatywne przykłady tekstów dla każdego nowego posunięcia metodologicznego, przykładowy wykład — poprzez zastosowanie kolejnych metod — całego listu do Filemona, rejestr fachowych terminów zamieszczony na końcu książki, wyczerpujące zestawienia literatury z krótkim omówieniem najważniejszych nowych dzieł, wykaz narzędzi pracy nowotestamentalisty, spis najważniejszych dzieł z zakresu lingwistyki oraz prac biblijnych opracowanych przy zastosowaniu metod lingwistycznych.

Wartość omawianej pracy trzeba ocenić bardzo wysoko. Może ona ułatwić pracę wielu biblistom. Byłoby dobrze, gdyby mogła ukazać się w języku polskim.

ks. Roman Bartnicki, Warszawa

Rudolf SCHNACKENBURG, *Die Sittliche Botschaft des Neuen Testaments. Band 2: Die urchristlichen Verkündiger*, Herders Theologischer Kommentar zum Neuen Testament-Supplementband, Freiburg 1988, Völlige Neubearbeitung, Herder, s. 285.

Dwa lata wcześniej R. Schnackenburg opublikował pierwszy tom swego dzieła, składający się z dwóch części: w pierwszej przedstawił moralne wymagania Jezusa, a w drugiej ukazał, jak rozumiał te wymagania pierwotny Kościół — por. moją rec. w CT 58 (1988) f. 1, 182—184. Tamto opracowanie

było wystarczające dla poznania etosu Jezusa i pierwotnego Kościoła. Ale dla zrozumienia starochrześcijańskiego etosu i nauki moralnej dobrze jest też poznać poglądy poszczególnych teologów Nowego Testamentu. Wystarczy bowiem wziąć pod uwagę problem (bardzo ważny dla pierwotnego Kościoła) relacji głoszonego Chrystusa do głoszącego Jezusa by spojrzeć, że w różny sposób może on być ujmowany, w zależności od tego, czy wychodzi się od krzyża i zmartwychwstania Jezusa (Paweł), czy od wystąpienia i działalności Jezusa na ziemi (tak Ewangelie). Jeśli zaś uwzględnimy także historyczne uwarunkowania zmieniające się z upływem lat, zmiany adresatów, wpływy kulturowe, uwarunkowania społeczne, a zwłaszcza różny teologiczny sposób myślenia poszczególnych głosicieli, to staje się oczywiste, że w Nowym Testamencie mamy wielu różnych teologów.

Ewangelia Jezusa Chrystusa głoszona była w pierwotnym chrześcijaństwie w misyjnych kazaniach, w nauczaniu katechetycznym, w homiliach wygłaszanych podczas nabożeństw oraz w pismach, poprzez które autorzy kontaktowali się z różnymi wspólnotami kościelnymi. W tym różnorodnym nauczaniu ważną rolę odgrywał także etos. Przekazywany przede wszystkim w napomniach (parakleza) mógł przybierać różnorodne formy i treść. Możemy go poznawać tylko na podstawie przekazanych nam pism.

R. Schnackenburg w omawianym drugim tomie swego dzieła ukazuje etyczne poglądy nowotestamentalnych głosicieli i teologów. Z racji chronologicznych i teologicznych zaczyna od Pawła. W drugiej kolejności omawia Deutarpaulina (Kor, Ef, listy pastoralne), gdyż pozostają one pod wpływem teologii Pawła. Następnie analizuje teologię synoptyków (nie byli uwzględnieni w pierwszym opracowaniu z r. 1954 i 1962). Dalsze rozdziały poświęcone są św. Janowi, Jakubowi oraz innym wczesnochrześcijańskim głosicielom (1P, Hbr, Jud i 2 P, Ap).

Dwutomowe dzieło R. Schnackenburga zainteresuje wszystkich moralistów oraz nowotestamentalistów. Może być pożyteczne także dla pastoralistów i duszpasterzy.

ks. Roman Bartnicki, Warszawa

Josef WAGNER, *Auferstehung und Leben. Joh 11, 1—12, 19 als Spiegel johanneischer Redaktions- und Theologiegeschichte. Biblische Untersuchungen*, Hrsg. von Jost Eckert und Josef Hainz, Band 19, Regensburg 1988, s. 501.

Opowiadanie o wskrzeszeniu Łazarza w Ewangelii Janowej stanowi niewątpliwie swego rodzaju zwornik między ewangelią „znaków i cudów” i opsem Męki Jezusa. Ten aspekt opowiadania o wskrzeszeniu Łazarza został uwypuklony szczególnie w opracowaniu dokonanym przez G. Richtera w pracy pt.: *Die Fusswaschung im Johannesevangelium (Biblische Uebersuchungen, Bd 1, Regensburg 1967)* oraz w szeregu innych prac, zebranych po części i wydanych przez J. Hainza pod wspólnym tytułem *Studien zum Johannesevangelium (Biblische Untersuchungen, Bd 13, Regensburg 1977)*. Na tematy związane w ogóle z tym opowiadaniem czwartej ewangelii pisano ostatnio bardzo wiele, z czym zaznajamia nas zebrana przez J. Wagnera literatura (s. 464—493).

J. Wagner napisał dzieło naukowe (dysertacja doktorska) nie tylko na temat związany z opowiadaniem o wskrzeszeniu Łazarza, ale — jak świadczy podtytuł rozprawy — zainteresowało go szerokie „echo” tego wydarzenia, znajdujące swoiste odbicie w dalszych opisach, będących niejako konsekwencją sprawy Łazarza.

Wprowadzenie do rozprawy sygnalizuje różne problemy związane z Janowym tekstem, jakim zainteresował się autor rozprawy. Słusznie podkreślił,